

25 בדצמבר 2018

דחוף
מבלי לפגוע בזכויות
בדוא"ל
ובפקס: 02-6467001

לכבוד
היועץ המשפטי לממשלה, ד"ר אביחי מנדלבלט
משרד המשפטים
רח' צלאח א-דין 29
ירושלים

מכובדנו,

הנדון: פרסום החלטת היועץ המשפטי לממשלה בסוגיית העמדתם לדין של נבחרים ציבור ערב בחירות

1. אתמול (24.12.2018) הוכרזה ברבים החלטתם של ראשי סיעות הקואליציה בדבר פיזור הכנסת המכהנת, והקדמת הבחירות הכלליות לתחילתו של חודש אפריל, 2019. אין עוררין על כך שאנו ניצבים בפני מערכת בחירות סוערת, המתקיימת בצלן של פרשות החקירה שבמרכזן עומד ראש הממשלה, מר בנימין נתניהו – תיק 1000, תיק 2000 ותיק 4000 – שבהן התחלת לדון בימים אלה, בהיותך הגורם הבלעדי המוסמך להגיש כתב אישום נגד ראש הממשלה.
2. על-פי פרסומים בתקשורת מפי "גורמים משפטיים" בסביבתך, הנך שוקל להימנע מלפרסם את החלטתך בתיקי ראש הממשלה ככל שזו תתקבל בסמוך למועד הבחירות, על מנת למנוע מראית עין של ניסיון מצד המערכת המשפטית להשפיע על ההליך הדמוקרטי.
3. על-כן, שמחנו לקרוא את הודעתו הרשמית של משרד המשפטים (מיום 24.12.2018) ולפיה תהליך העבודה על תיקי ראש הממשלה נמשך כסדרו, בהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.1913 בנושא "מדיניות תביעה ואכיפה לפני הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות", וכי נותר הוא בלתי תלוי באירועים פוליטיים.
4. ואולם, מעבר לצורך, נבקש להזכיר כמה מושכלות יסוד שאתה בוודאי שותף להן.
5. הנחית היועץ המשפטי האמורה נשענת על העיקרון הבסיסי ולפיו מערכת אכיפת החוק אינה מעורבת בזירה הפוליטית. כפועל יוצא, וכאמור בסעיף 1 להנחיה, כל פעולות אכיפת החוק בעניינם של נבחרים ציבור ומועמדים לבחירה ימשיכו להתנהל כסדרן בתקופת ערב בחירות. עוד מורה ההנחיה, בסעיף 1ד, כי אין מקום להשהות החלטה בדבר הגשת כתב אישום נגד נבחרים ציבור או מועמדים לבחירה, והטיפול בעניינם ייעשה, איפוא, תוך תשומת לב לזהירות הנדרשת.
6. הדין, המעוגן גם בהנחיות היועץ המשפטי לממשלה, מטיל על היועץ המשפטי לממשלה חובה לספק לכלל הציבור תמונה מלאה על אודות חשדות והליכים פליליים נגד נבחרים ציבור. חובתו זו של היועץ

המשפטי נובעת מזכויות אזרח בסיסיות, קרי הזכות לבחור וחופש הביטוי הפוליטי, ומעקרונות היסוד של שיטת המשטר במדינת ישראל, בהיותה מדינה דמוקרטית.

7. נזכיר, כי בית המשפט העליון הציב את חופש הביטוי הפוליטי בליבתה של הזכות לחופש הביטוי, וקבע כי הוא מרכיב ראשון במעלה בזכות לכבוד האדם, ועל כן נכלל הוא בגדרי הזכות החוקתית לכבוד האדם. תפישה של ערך חוקתי זה המציבה ביסודו אוטונומיה ורצון פרטי, חופש הבחירה וחופש הפעולה של האדם באשר הוא חופשי, חובקת את חופש הביטוי הפוליטי.

8. חשיבותו של חופש הביטוי הפוליטי, כידוע, נעוצה בהיותו כלי להעברת מידע בנושאים חברתיים, מדיניים, כלכליים ואחרים, המאפשר ביסוס עמדה כנה ואמתית בדבר סוגיות שעומדות על סדר היום הציבורי, והמבטיח, בכך, את יכולת ההשתתפות בהליך הדמוקרטי – יכולת בלעדיה לא תיתכן קיומה של מדינה דמוקרטית.

9. יפים לעניין זה דבריה של כבוד השופטת א' פרוקצ'יה בבג"ץ 10203/03 **במפקד הלאומי בע"מ נ' היועץ המשפטי לממשלה** :

"בלא חופש ביטוי פוליטי, מאבדת הדמוקרטיה את חיותה ואת חיוניותה, ומפנה את מקומה למשטר של אפלה, הפועל רחוק מעיניו של הפרט, ורחוק גם מן העין הציבורית".

10. תחת המטריה הרחבה של חירות הביטוי מתקבצות, איפוא, חירויות נוספות הקשורות בה בטבורן, נגזרות ממנה, ואף חיוניות למימושה – וככאלה, הן נהנות מההגנה החוקתית הרחבה שאוצלת על הזכות לחופש הביטוי. עם זכויות אלה נמנית גם זכות הציבור לדעת, שהיא היא זכותו של כל אחד מבני הציבור לשמוע, להבין, לגבש עמדה, להתווכח ולשכנע.

11. זכותו של הציבור לקבל מידע על אודות רשויות השלטון, ועל מצבם המשפטי של נבחרים הציבור המבקשים את אמונו של הציבור בבחירות, היא מאבני היסוד של הדמוקרטיה כולה, ונובעת מתפישת רשויות השלטון כנאמן, הנתונות תמיד לביקורת ופקוח מצדו של הריבון, קרי האזרחים. זכותו של הציבור לדעת מממשת את יכולת הפיקוח הציבורית האפקטיבית ביותר, שאמונה על להבטיח כי כל פעולה מפעולות השלטון תיעשה לטובת הציבור בלבד, ומבלי שתהא נגועה בשיקולים זרים.

12. מקל וחומר, מתגברת זכותו של הציבור לדעת ערב הבחירות, אז יוצא הוא לקלפיות הוא לבחור את נציגיו. בעוד שההליך הפלילי אינו אמור להיות מושפע מלוח זמנים פוליטי, הרי שבעיצומה של מערכת בחירות מתחזק האינטרס הציבורי בקבלת מידע על אודות ענייניהם הפליליים של נבחרים ציבור והמועמדים לבחירה. מידע זה הינו הכרחי להערכת התנהגותם של נציגים ציבור, החבים לציבור חובת נאמנות והמועמדים בשבט ביקורתו, והמוצאים עצמם תלויים בו ביכולתם להיבחר למשרה ציבורית.

13. מן האמור עולה כי החלטתך בדבר הגשת או אי-הגשת כתב אישום בתיקי החקירה שבמרכזם עומד ראש הממשלה, וכן בתיקי חקירה אחרים שבמרכזם עומדים נבחרים ציבור, בין אם שרים בממשלה או

חברי כנסת, מהווה מידע חיוני לציבור בתקופת ערב בחירות, מידע שיבטיח את יכולתו של הפרט להשתתף באופן אפקטיבי בהליך הדמוקרטי, ולממש את "זכות ההשתתפות" הנתונה לו בהליך הדמוקרטי, על סמך המידע המרבי שמחובתך להעמיד לרשותו. ההחלטות שיתקבלו בשורות התביעה הכללית בתיקי החקירה בעניינם של נבחרים ציבור המתכוננים להתמודד בבחירות, לרבות ראש הממשלה המכהן, יסייעו לאזרחים לכלכל את החלטתם בבואם אל הקלפי.

14. מכאן, להשקפתנו, החשיבות העצומה שבקבלת החלטה בתיקי חקירה אלה, ולמצער קבלת החלטה בכפוף לשימוע, ופרסומה בציבור באופן מפורט ומנומק עובר למועד הבחירות שייקבע. פרסום החלטתך על נימוקיה, יהיה בה כדי לצייר בפני הציבור תמונה מלאה ורחבה בדבר החשדות החמורים הרובצים על אותם נבחרים ציבור החשודים בפלילים, ותהא כלי שרת בידי הציבור הבא לממש את זכותו וחובתו הדמוקרטית.

15. נוסף ונציין, כי החלטה של רשויות התביעה להימנע מפרסום החלטות בשאלת העמדה לדין של נבחרים ציבור נוכח החשש שקבלתן במועד הסמוך ליום הבחירות, עלולה להוות היא עצמה התערבות, אף אם עקיפה, של מערכת אכיפת החוק בזירה הפוליטית, שכן תסכל היא את גישתו של הציבור למידע ההכרחי לו לביסוס עמדתו ובחירתו. זאת, בניגוד למושכלת היסוד עליה מתבססת הנחיית היועץ המשפטי לממשלה בנושא.

16. אנו סמוכים ובטוחים כי הדברים שצוטטו מפי "הגורמים המשפטיים" לא נאמרו על דעתך או מטעמך והם אינם משקפים את גישתך, כפי שאינם משקפים את הדין. ואולם עצם הפרסום עלול לכרסם בבסיס הלגיטימיות של מערכת אכיפת החוק בעיני הציבור כולו; לפגוע במעמדו של היועץ המשפטי; ולפגוע באמון הציבור בשלטון החוק במדינה ובלב תקינותו של ההליך הדמוקרטי.

17. לפיכך, אנו סבורים כי מן הראוי שתשוב ותעמיד דברים על מכונם באופן ישיר, פומבי ובלתי-אמצעי ותבהיר כי אין בכוונתך לעכב את החלטתך, ובדעתך לעשות כל מאמץ כדי לזרז את הליכי קבלת ההחלטות בכלל תיקי החקירה הנוגעים לנבחרים ציבור בכלל ובאשר לראש הממשלה בפרט, כדי שאלה יינתנו ויפורסמו לציבור, במידת הפירוט המרבית האפשרית, עוד לפני מועד הבחירות.

18. נודה לך איפוא באם תואיל להביא, בפנינו ובפני הציבור כולו, את התייחסותך לדברים, שעל חשיבותם הציבורית בעת הזו, לקראת כניסתנו למערכת בחירות כללית, אין חולק.

בכבוד רב ובברכה,

יובל יועז, עו"ד
היועץ המשפטי

אביה אלף, עו"ד
חברת הוועד המנהל